

UPPSALA MÖTE 1593

- i samtid och eftervärld

Några drag i svensk kyrkohistoria under fyra århundraden
författad av fil. doktor teol. kand. Per Jonsson

I samband med 400-årsjubileet 1993 har Uppsala möte betecknats som ”en av de viktigaste sammankomsterna i Sveriges historia”. Denna uppfattning går tillbaka till de bedömningar, som gjordes redan för hundra år sedan.

I föreliggande framställning sätts Uppsala möte in i sitt kyrkorättsliga teologiska men också kyrkopolitiska sammanhang. Jubelfesterna 1693, 1793 och 1893 ställs i relation till sin tids ekonomiska, politiska och teologiska förutsättningar. Uppfattningen om Uppsala mötes och därmed också kyrkans betydelse för svensk historia underkastas därvid en kritisk granskning.

Författaren var verksam som forskare och lärare vid Historiska institutionen, Lunds universitet.

Ett smakprov:

”Den läroposition, som Uppsala möte intog, har under den tid, som här skildrats, genom kyrkans förkunnelse och kunskapskontroll förts ut till folket och därigenom präglat människors tro och normsystem. Överhetens utnyttjande av kyrkan som sitt kontrollorgan har emellertid lett till en förändring av den kyrkliga undervisningen och nådemedelsförvaltningen till bättre överensstämmelse med samhällets behov. Uppsala mötes hävdande av den heliga Skrift som högsta norm för kyrkan har undergrävts därigenom, att överheten i realiteten blivit högsta auktoritet. Medan den ortodoxa lutherdomen förkunnat ”nåden allena” och sakramenten som förmedlare av nåden, har i synnerhet under frihetstiden och den gustavianska tiden och under inflytande av pietismen och neologin, kyrkans undervisning fått ett mera lagiskt, moraliserande drag, där gärningarna betonats på den ortodoxa trons bekostnad. Kyrkolivet har i samband därmed efterhand i stor utsträckning avsakramentaliserats. Uppsala mötes tes, att ”den heliga skrift av den helga anda sitt ursprung haver” har under senare hälften av 1800-talet ifrågasatts eller förnekats av den religiösa liberalismen och den bibelkritiska forskningen.... Denna syn på kyrkans betydelse kan förefalla pessimistisk för den, som vill se vår tids kyrkosamfund som betydelsefulla politiska aktörer för samhällets omdaning. Men den oroar knappast den, som i överensstämmelse med den lära, som bekändes vid Uppsala möte, tillmäter kyrkan en högre uppgift än att reformera denna världen.”

148 sidor, limbindning, Bokförlaget Reformatio, ISBN 91-85454-31-1